

The Impact of Stock Market and Business Cycles on the Behavior of Factors Affecting Favorable Financial Reporting using Audit report based Approach

Mohammad Rasouli

MSc., Department of Accounting, Faculty of Economic and Management, Urmia University, Urmia, Iran. E-mail: st_m.rasouli@urmia.ac.ir

Farzad Ghayour

*Corresponding Author, Assistant Prof., Department of Accounting, Faculty of Economic and Management, Urmia University, Urmia, Iran. E-mail: f.ghayour@urmia.ac.ir

Hamzeh Didar

Associate Prof., Department of Accounting, Faculty of Economic and Management, Urmia University, Urmia, Iran. E-mail: h.didar@urmia.ac.ir

Abstract

Objective: This study is implemented to identify the factors affecting favorable financial reporting and also to investigate the impact of business and stock market cycles on the behavior of these factors.

Methods: The panel data model was used to test the assumptions of the research and the ratio of the sum of the absolute value of the effects of audit disagreement paragraphs over the absolute value of the net income was used to measure favorable financial reporting. The statistical sample of this research, after applying some restrictions, consists of 124 firms listed on the Tehran Stock Exchange from 2008 to 2017.

Results: Research's findings demonstrated that profitability and corporate governance quality are positively associated with favorable financial reporting; while managerial ability, audit size and firm age are not significantly associated with favorable financial reporting. The results of the Hodrick-Prescott filter showed there is no complete coincidence between boom and recession periods of business and stock market cycles during the research period. In the supplementary analysis of the research, based on the Paternoster test (1998) about the behavior of the above factors in the periods of the business and stock market cycles, audit size variable behavior influenced by the boom

and recession periods of the business cycle and behavior of the profitability variable is influenced by the boom and recession periods of the stock market cycle.

Conclusion: The results of this study emphasize the role and importance of establishing a high-quality corporate governance system in the company and supervise the organizations concerned about its requirements. Also, in this research, favorable financial reporting is measured from an independent audit view especially based on audit standard No. 700. Lack of relationship between some factors and favorable financial reporting, which is predicted as a reflection of the high level of quality in financial reporting, on one hand, and the lack of accordance of research results with some researches results, on the other hand, may result from the lack of full compatibility of two concepts of favorable financial reporting and financial reporting quality or difference in stated variable measurement.

Keywords: Business cycle, Favorable financial reporting, Stock market cycle

Citation: Rasouli, Mohammad; Ghayour, Farzad and Didar, Hamzeh (2021). The Impact of Stock Market and Business Cycles on the Behavior of Factors Affecting Favorable Financial Reporting using Audit report based Approach. *Financial Research Journal*, 23(2), 329-350. <https://doi.org/10.22059/FRJ.2021.301449.1007016> (in Persian)

Financial Research Journal, 2021, Vol. 23, No.2, pp. 329-350

DOI: 10.22059/FRJ.2021.301449.1007016

Received: April 22, 2020; Accepted: January 25, 2021

Article Type: Research-based

© Faculty of Management, University of Tehran

تأثیر چرخه‌های تجاری و بازار سرمایه بر رفتار عوامل مؤثر بر گزارشگری مالی مطلوب با رویکرد مبتنی بر گزارش حسابرسی

محمد رسولی

کارشناسی ارشد، گروه حسابداری، دانشکده اقتصاد و مدیریت، دانشگاه ارومیه، ارومیه، ایران. رایانامه: st_m.rasouli@urmia.ac.ir

فرزاد غیور

* نویسنده مسئول، استادیار، گروه حسابداری، دانشکده اقتصاد و مدیریت، دانشگاه ارومیه، ارومیه، ایران. رایانامه: f.ghayour@urmia.ac.ir

حمزه دیدار

دانشیار، گروه حسابداری، دانشکده اقتصاد و مدیریت، دانشگاه ارومیه، ارومیه، ایران. رایانامه: h.didar@urmia.ac.ir

چکیده

هدف: این پژوهش با هدف شناسایی عوامل مؤثر بر گزارشگری مالی مطلوب و بررسی تأثیر چرخه‌های تجاری و بازار سرمایه بر رفتار این عوامل به اجرا درآمده است.

روش: برای آزمون فرضیه‌های پژوهش، از الگوی داده‌های ترکیبی و برای اندازه‌گیری متغیر گزارشگری مالی مطلوب، از نسبت مجموع قدرمطلق تأثیر بندهای عدم توافق در گزارش حسابرسی به قدر مطلق سود یا زیان خالص دوره استفاده شد. نمونه آماری این پژوهش، پس از اعمال برخی محدودیت‌ها، ۱۲۴ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، در بازه زمانی ۱۳۸۷ تا ۱۳۹۶ بود.

یافته‌ها: یافته‌های پژوهش حاکی از آن است که از بین پنج عامل سودآوری، توانایی مدیریت، کیفیت حاکمیت شرکتی، اندازه مؤسسه حسابرسی و عمر شرکت، با افزایش سودآوری و کیفیت حاکمیت شرکتی، مطلوبیت گزارشگری مالی، به‌طور معناداری افزایش می‌یابد. نتایج انجام فیلتر هادریک پرسکات نیز نشان می‌دهد که طی بازه زمانی پژوهش، دوره‌های رونق و رکود چرخه‌های تجاری با بازار سرمایه به‌طور کامل منطبق نیست. بر اساس نتایج تجزیه و تحلیل تکمیلی پژوهش، در ارتباط با رفتار عوامل فوق در ادوار چرخه‌های تجاری و بازار سرمایه، به‌روش آزمون پترنوستر و همکاران (۱۹۹۸) نیز مشخص شد که رفتار متغیر اندازه مؤسسه حسابرسی تحت تأثیر ادوار رونق و رکود چرخه تجاری قرار دارد و رفتار متغیر سودآوری، از ادوار رونق و رکود چرخه بازار سرمایه تأثیر می‌پذیرد.

نتیجه‌گیری: نتایج این پژوهش بر نقش و اهمیت استقرار نظام حاکمیت شرکتی باکیفیت در شرکت و نظارت سازمان‌های ناظر بر الزامات آن تأکید می‌کند. در پژوهش حاضر، گزارشگری مالی مطلوب از دید حسابرس مستقل و به‌طور ویژه مطابق با استاندارد شماره ۷۰۰ حسابرسی سنجیده شده است. عدم ارتباط برخی عوامل با گزارشگری مالی مطلوب که به‌عنوان انعکاسی از سطح بالای کیفیت در گزارشگری مالی تخمین زده می‌شود و نیز، ناهماهنگی نتایج تحقیق با نتایج برخی پژوهش‌ها، احتمالاً ناشی از عدم مطابقت کامل دو مفهوم کیفیت گزارشگری مالی و گزارشگری مالی مطلوب یا تفاوت در روش اندازه‌گیری متغیر مربوطه بوده است.

کلیدواژه‌ها: چرخه بازار سرمایه، چرخه تجاری، گزارشگری مالی مطلوب

استناد: رسولی، محمد؛ غیور، فرزاد و دیدار، حمزه (۱۴۰۰). تأثیر چرخه‌های تجاری و بازار سرمایه بر رفتار عوامل مؤثر بر گزارشگری مالی مطلوب با رویکرد مبتنی بر گزارش حسابرسی. *تحقیقات مالی*، ۲۳(۲)، ۳۲۹-۳۵۰.

تحقیقات مالی، ۱۴۰۰، دوره ۲۳، شماره ۲، صص. ۳۵۰-۳۲۹

DOI: 10.22059/FRJ.2021.301449.1007016

دریافت: ۱۳۹۹/۰۲/۰۳، پذیرش: ۱۳۹۹/۱۱/۰۶

نوع مقاله: عملی پژوهشی

© دانشکده مدیریت دانشگاه تهران

مقدمه

گزارشگری مالی مهم‌ترین فراورده سیستم حسابداری است که عمده‌ترین هدف آن، فراهم‌ساختن اطلاعات مالی لازم برای ارزیابی عملکرد و توانایی سودآوری بنگاه‌های اقتصادی است. بر طبق مفاهیم نظری گزارشگری مالی ایران، هدف از صورت‌های مالی، ارائه اطلاعات تلخیص و طبقه‌بندی شده درباره وضعیت مالی، عملکرد مالی و انعطاف‌پذیری مالی واحد تجاری است تا برای مجموعه گسترده‌ای از استفاده‌کنندگان صورت‌های مالی در اتخاذ تصمیم‌های اقتصادی، مفید واقع شود. کیفیت گزارشگری مالی نیز به محدوده‌ای اشاره می‌کند که در آن، گزارش‌های مالی شرکت، وضعیت اقتصادی و عملکرد آن را طی یک دوره زمانی می‌سنجد و به صورت صادقانه ارائه می‌کند (خدایاریگانه، ۱۳۹۳).

استفاده‌کنندگان از اطلاعات و صورت‌های مالی، به‌منظور تصمیم‌گیری صحیح، به اطلاعات مالی نیازمندند، از این رو، کیفیت گزارشگری مالی عاملی کلیدی و تعیین‌کننده در تصمیم‌گیری اقتصادی سرمایه‌گذاران تلقی می‌شود؛ زیرا اطلاعات حسابداری باکیفیت تأثیر مهم و انکارناپذیری بر تصمیم‌های بهینه سرمایه‌گذاران دارد و می‌تواند در بهینگی تخصیص منابع، مؤثر واقع شود. هرچه کیفیت گزارشگری مالی بیشتر باشد، نشان می‌دهد که صورت‌های مالی عاری از اشتباه‌ها و تحریف‌های بااهمیت است؛ در این صورت، از دیدگاه حسابرس مستقل، صورت‌های مالی مطلوبیت بیشتری دارند.

به‌دلیل اهمیت بحث کیفیت گزارشگری مالی، پژوهش‌های متعددی در این زمینه و شناخت عوامل مؤثر بر آن اجرا شده است تا برای بهبود کیفیت گزارشگری مالی از طریق بهبود عوامل شناسایی شده گام‌هایی برداشته شود. پژوهش‌های پیشین (به بخش پیشینه تجربی پژوهش مراجعه شود) از دیدگاه استفاده‌کنندگان از صورت‌های مالی، در خصوص کیفیت گزارشگری مالی بحث کرده‌اند؛ اما در هیچ‌یک از این پژوهش‌ها، کیفیت گزارشگری مالی از دیدگاه گزارش حسابرسی بررسی نشده است، از این رو، نوآوری و هدف اصلی این پژوهش، توجه به کیفیت گزارشگری مالی از دید گزارش حسابرسی و تأثیر بندهای عدم توافق بر میزان سود یا زیان گزارش شده است؛ زیرا میزان مطلوبیت گزارش‌های مالی، به‌عنوان عنصری کلیدی در تصمیم‌گیری‌های مخاطبان و به‌طور ویژه سرمایه‌گذاران، به نوع و جزئیات نظر حسابرس مستقل بستگی دارد.

کسب شناخت معقول و منطقی از کیفیت گزارش‌های مالی برای تمام مخاطبان، ضروری و اجتناب‌ناپذیر است، بنابراین پژوهش حاضر به‌دنبال آن است تا در کنار ارائه شواهد تجربی در خصوص گزارشگری مالی مطلوب با رویکرد مبتنی بر گزارش حسابرسی، برای گسترش ادبیات نظری در این حوزه گام بردارد.

از سوی دیگر، نحوه اثرگذاری عوامل مختلف بر کیفیت گزارش‌های مالی، از وضعیت اقتصادی تأثیر می‌پذیرد، از این رو، نوآوری و هدف دیگر پژوهش حاضر، بررسی رفتار عوامل مدنظر در ادوار رونق و رکود چرخه‌های تجاری و بازار سرمایه است. در ادامه، پس از تشریح مبانی نظری و پیشینه پژوهش، فرضیه‌ها مطرح می‌شوند، سپس به معرفی روش پژوهش، نتایج به‌دست‌آمده از آزمون‌های آماری و نتیجه‌گیری پرداخته می‌شود.

پیشینه نظری پژوهش

گزارشگری مالی مطلوب

صورت‌های مالی به‌عنوان محصول نهایی گزارشگری مالی، با مسئولیت هیئت‌مدیره واحد تجاری یا ارکان مشابه آن تهیه می‌شود. مخاطبان بسیاری در تصمیم‌گیری‌های اقتصادی خود به بهره‌گیری درست و منطقی از اطلاعات صورت‌های مالی نیازمندند، در این میان، سرمایه‌گذاران به‌عنوان اصلی‌ترین مخاطبان گزارش‌های مالی، درک‌نویس توجه مدیران واحدهای تجاری قرار دارند. مخاطبان صورت‌های مالی و به‌طور ویژه سرمایه‌گذاران، فقط در صورتی به اقلام مندرج در آن استناد می‌کنند که این گزارش‌ها مبنای معقولی را برای تصمیم‌گیری‌های اقتصادی آنها فراهم کند، به بیان دیگر، عنصر قابلیت اتکا، مفهومی اساسی در بهره‌گیری از صورت‌های مالی محسوب می‌شود؛ به‌گونه‌ای که نبود آن به بی‌توجهی مخاطبان به صورت‌های مالی می‌انجامد یا در صورت استفاده، باعث می‌شود که استفاده‌کنندگان گمراه شده یا تصمیم اشتباهی اتخاذ کنند. بنابراین، نیاز به وجود عاملی برای گواهی‌بخشی به قابلیت اتکای گزارش‌های مالی، بیش از پیش احساس می‌شود.

مهم‌ترین و باارزش‌ترین خدمت حسابرسی، اظهارنظر مستقل و کارشناسانه دربارهٔ مطلوبیت صورت‌های مالی است. مسئولیت اصلی حسابرس، کسب اطمینان معقول از نبود تحریف بااهمیت در صورت‌های مالی است. حسابرس متناسب با شواهد کسب شده، بر اساس اشکالات (عدم توافق با مدیریت، محدودیت در رسیدگی و ابهام) و میزان اهمیت آنها، نوع اظهارنظر خود را مشخص می‌کند. از دید حسابرس، معیار مطلوبیت صورت‌های مالی، میزان انطباق آنها با استانداردهای حسابداری است. به بیانی، با افزایش میزان انطباق با استانداردهای حسابداری در تهیه صورت‌های مالی (کاهش تعداد و اثرهای ریالی بندهای عدم توافق در گزارش حسابرسی)، مطلوبیت گزارشگری مالی افزایش می‌یابد و به‌سمت گزارشگری مالی مطلوب پیش می‌رود. در مقابل، کاهش موارد رعایت استانداردهای حسابداری در تهیه صورت‌های مالی (افزایش تعداد و اثرهای ریالی بندهای عدم توافق در گزارش حسابرسی) از مطلوبیت گزارشگری مالی می‌کاهد و به‌سمت گزارشگری مالی نامطلوب سوق می‌یابد (نوروش، مهرانی و کرمی، ۱۳۹۶: ۴۲۲-۴۱۲).

چرخه‌های تجاری و بازار سرمایه

عوامل متعددی بر کیفیت گزارشگری مالی و به‌تبع آن، گزارشگری مالی مطلوب که انعکاسی از سطح بالای کیفیت در گزارشگری مالی است، اثر می‌گذارد. از جمله این عوامل، می‌توان به متغیرهای ساختار مالکیت، اختیار عمل و فلسفه فکری مدیریت، تعارض‌های نمایندگی، کیفیت نظام راهبری شرکت، نوع مؤسسه حسابرسی، ساختار سرمایه، نوع صنعت، استانداردهای حسابداری و قوانین و مقررات حاکم بر نظام اقتصادی، ارتباطات سیاسی، محافظه‌کاری، فرصت‌های رشد، تمرکز مالکیت اشاره کرد (سجادی، زراءنژاد و جعفری، ۱۳۸۸). احتمالاً تأثیر عوامل نام‌برده، در دوره‌های اقتصادی مختلف، متفاوت است؛ زیرا در مدل‌های مربوط به کیفیت گزارشگری مالی و گزارشگری مالی مطلوب، فقط به بررسی اثرگذاری یک یا چند مورد از متغیرها اکتفا شده و شرایط کلان اقتصادی در این نوع اثرگذاری لحاظ نمی‌شود. علاوه بر آن، شرکت‌های کوچک و بزرگ در وضعیت‌های متفاوت اقتصادی، واکنش متفاوتی از خود نشان می‌دهند. معیار اصلی

شناسایی دوره‌های اقتصادی، چرخه‌ها (چرخه‌های تجاری و بازار سرمایه) هستند. از این رو، پیش‌بینی می‌شود که رفتار عوامل مؤثر بر کیفیت گزارشگری مالی و به تبع آن گزارشگری مالی مطلوب، تحت تأثیر چرخه‌ها قرار بگیرند. پس می‌توان گفت که چرخه‌ها با تأثیر بر این عوامل، کیفیت گزارشگری مالی را نیز تحت تأثیر قرار داده و موجب تفاوت در رفتار این عوامل در ادوار مختلف می‌شوند.

تعاریف زیادی برای چرخه‌های تجاری ارائه شده است؛ اما کمابیش تمام تعاریف معنای مشابهی دارند. چرخه‌های تجاری، نوعی نوسان‌های قاعده‌مند و منظم در فعالیت‌های کلان اقتصادی کشورها هستند که عمدتاً از عملکرد واحدهای تجاری حاضر در اقتصاد نشئت می‌گیرند. یک چرخه با یک دوره رونق اقتصادی که هم‌زمان در فعالیت‌های متعدد اقتصادی رخ می‌دهد، آغاز می‌شود و به دوره رکود و انقباض می‌انجامد. این سلسله از تغییرات، بارها و بارها تکرار می‌شود؛ ولی حالت منظم دوره‌ای ندارد. چرخه‌های تجاری، توضیح تغییر در فعالیت‌های اقتصادی و بازرگانی در طول زمان هستند که معمولاً با استفاده از شاخص اقتصادی سنجیده می‌شوند. علی‌رغم نوسانی بودن این شاخص در طول زمان، در روند بلندمدت، این شاخص حرکت افزایشی دارد. در مطالعه چرخه‌های تجاری، باید داده‌ها با استفاده از روش فیلتزینگ، از این روند بلندمدت جدا شوند (خلیفه سلطانی و اسماعیلی، ۱۳۹۳).

علاوه بر چرخه تجاری، شرکت‌های بازار سرمایه در دوره‌های متفاوت رکود و رونق بازار سرمایه که مفهوم جدیدی به نام چرخه بازار سرمایه را شکل می‌دهند نیز فعالیت کرده و از آن متأثر می‌شوند. لغت‌نامه مالی فارلکس^۱، چرخه بازار سرمایه را بازه زمانی تعریف می‌کند که در آن بازه، بازار سرمایه شاهد رشد، سپس تنزل و دوباره رشد ارزش سهام است. به عبارت دیگر، بازه‌ای که در آن نوعی حرکت سینوسی از بازار سرمایه نمایان می‌شود. چرخه بازار سرمایه شامل یک دوره رکود - رونق - رکود یا یک دوره رونق - رکود - رونق است. تعریف چرخه‌های تجاری و بازار سرمایه یکسان است، با این تفاوت که در چرخه بازار سرمایه، به جای استفاده از متغیر اقتصادی (معمولاً تولید ناخالص داخلی) از یک متغیر بازار سرمایه (شاخص سهام بازار سرمایه) به منظور ترسیم و تعیین چرخه استفاده می‌شود (مهرانی، کامیابی و غیور، ۱۳۹۶).

شرکت‌ها در شرایط مختلفی از حیات اقتصادی خود، سیاست و خط‌مشی خاصی را دنبال می‌کنند؛ به گونه‌ای که این سیاست‌ها ممکن است در نحوه گزارشگری مالی و کیفیت افشای آنها اثر گذار باشد (کیانی و آقایی، ۱۳۹۵). بنابراین احتمالاً رفتار عوامل مؤثر بر کیفیت گزارشگری مالی و گزارشگری مالی مطلوب، متأثر از چرخه‌های تجاری و بازار سرمایه است. این احتمال وجود دارد که در دوره‌های رکود نسبت به دوره‌های رونق، شرکت‌ها برای نمایش وجهه مناسب از وضعیت و عملکرد مالی خود، انگیزه بیشتری برای دستکاری گزارش‌های مالی داشته باشند، در حالی که در دوره‌های رونق، به دلیل وضعیت مالی مناسب ناشی از رونق حاکم بر اقتصاد، نیاز چندانی به دستکاری گزارش‌های مالی نداشته باشند. این موضوع را می‌توان به هر دو چرخه تجاری و بازار سرمایه تعمیم داد. با توجه به آنچه بیان شد، هدف از پژوهش پیش رو، شناسایی عوامل مؤثر بر گزارشگری مالی مطلوب و نیز، بررسی تأثیر چرخه‌های تجاری و بازار سرمایه بر رفتار آن عوامل است.

پیشینه تجربی پژوهش

گزارشگری مالی مطلوب

تا کنون در خصوص گزارشگری مالی مطلوب، مطالعاتی در داخل یا خارج از کشور انجام نشده است؛ اما از آنجا که گزارشگری مالی مطلوب، انعکاسی از سطح بالای کیفیت در گزارشگری مالی است، پیشینه پژوهش در خصوص کیفیت گزارشگری مالی ارائه شده است. برای مثال، رقابت در بازار محصول، بر کیفیت گزارشگری مالی مؤثر واقع می‌شود؛ رقابتی بودن بازار از انحصار می‌کاهد و به بهبود کیفیت در گزارشگری مالی منجر می‌شود. حاشیه سودآوری نیز عامل مؤثر دیگری است، پیوتراسکی^۱ (۲۰۰۳) دریافت که بالا بودن حاشیه سودآوری، کیفیت گزارشگری مالی را کاهش می‌دهد. به اعتقاد کوهن^۲ (۲۰۰۴) بین این دو مؤلفه، ارتباطی منفی حاکم است. از عوامل دیگری که بر کیفیت گزارشگری مالی تأثیر می‌گذارد، محافظه‌کاری است، محافظه‌کاری در بدترین حالت موجب تحریف کامل اطلاعات مالی می‌شود (تقفی و رضازاده، ۱۳۸۲).

پژوهش‌های متعددی در زمینه ارتباط بین اندازه شرکت و کیفیت گزارشگری مالی انجام شده و نتایج حاکی از رابطه منفی بین دو متغیر یاد شده است. برای نمونه، اسکینر^۳ (۲۰۰۲) در پژوهشی به این نتیجه رسید که شرکت‌های بزرگ‌تر، گزارش‌های دقیق‌تری ارائه نمی‌کنند. سجادی و همکارانش (۱۳۸۸) ویژگی‌های غیرمالی مؤثر بر کیفیت گزارشگری مالی شرکت‌های بورسی را بررسی کردند و نشان دادند که اندازه شرکت، عمر شرکت و نوع صنعت، رابطه مثبت و معناداری با کیفیت گزارشگری مالی دارد؛ ولی نوع مؤسسه حسابرسی با کیفیت گزارشگری مالی رابطه معناداری ندارد. شرکت‌هایی که دستخوش افزایش عمده در اهرم مالی می‌شوند، کمتر به دستکاری سود اقدام خواهند کرد، بنابراین کیفیت گزارش‌های مالی در شرکت‌هایی با اهرم مالی بالا، بهتر است. نتایج پژوهش مرادی (۱۳۸۶) نیز مؤید این موضوع است. وی در این پژوهش، به ارتباط منفی و معنادار بین اهرم مالی و هموارسازی سود (یکی از جنبه‌های مدیریت سود و کاهش کیفیت گزارش‌های مالی) دست یافت.

نیکومرام و بادآورنهدی (۱۳۸۸) در پژوهشی به این نتیجه رسیدند که کیفیت گزارشگری مالی با حاشیه سودآوری و کارایی مدیریت شرکت رابطه مثبت و با رقابت در بازار محصول، محافظه‌کاری مدیریت، اندازه، سرمایه‌بر بودن فعالیت، چرخه عملیاتی و پیچیدگی محیط فعالیت شرکت رابطه منفی دارد.

منصورفر، قادری و دانشیار (۱۳۹۶) در پژوهشی با رویکرد الگوسازی معادلات ساختاری، به بررسی ارتباط بین هزینه‌های سیاسی و کیفیت گزارشگری مالی پرداختند. نتایج پژوهش حاکی از تأثیر منفی و معنادار هزینه‌های سیاسی بر کیفیت گزارشگری مالی است.

مطالعات علمی نشان داده است که میان راهبری شرکتی ضعیف و کیفیت نازل گزارشگری مالی، تحریف سود و

1. Piotroski
2. Cohen
3. Skinner

ضعف کنترل‌های داخلی، رابطه وجود دارد (حساس یگانه و تقی‌زاده، ۱۳۹۴). نیکبخت و احمد خان‌بیگی (۱۳۹۷) به بررسی ساختار حاکمیت شرکتی و تأثیر آن بر کیفیت گزارشگری مالی در محیط بازار سرمایه ایران طبق رویکرد یکپارچه پرداختند. نتیجه این پژوهش، از تأثیر مثبت و معنادار حاکمیت شرکتی بر کیفیت گزارشگری مالی و پیش‌بینی‌پذیری تغییرات به‌وجودآمده در آن، توسط کیفیت حاکمیت شرکتی حکایت می‌کند.

شیهو^۱ (۲۰۱۲) تأثیر ویژگی‌های شرکت بر کیفیت گزارشگری مالی شرکت‌های تولیدی در نیجریه را بررسی کرد. نتایج تحقیق بیانگر این بود که بین نقدینگی با کیفیت گزارشگری مالی، رابطه منفی و معناداری وجود دارد؛ اما ویژگی‌های دیگر از جمله اندازه شرکت، اهرم، ترکیب هیئت‌مدیره، سهام‌داران نهادی، سودآوری و رشد شرکت تأثیر مثبت و معناداری بر کیفیت گزارشگری مالی شرکت‌های تولیدی نیجریه‌ای مورد مطالعه دارند.

آیفوا و امبل^۲ (۲۰۱۹) ویژگی‌های هیئت‌مدیره و کیفیت گزارشگری مالی را مطالعه کردند. نتایج این پژوهش حاکی از آن بود که در سطح اطمینان ۹۵ درصد، به‌ترتیب تخصص هیئت‌مدیره، استقلال هیئت‌مدیره و تنوع هیئت‌مدیره، بیشترین و کمترین تأثیر معنادار را بر کیفیت گزارشگری مالی دارد. در این پژوهش بر اساس یافته‌ها پیشنهاد شده است تا در راستای کاهش هزینه‌های مدیریت، از میزان مدیران غیراجرایی در ترکیب هیئت‌مدیره کاسته شود.

یانیدا و ویدیاتاما^۳ (۲۰۱۹) پژوهشی را با هدف توضیح نظری رابطه بین حاکمیت شرکت‌ها و کیفیت گزارشگری مالی انجام دادند. نتایج به‌دست‌آمده نشان داد که استقرار نظام حاکمیت شرکتی مناسب، اختیار عمل مدیران در مدیریت سود را کاهش داده و از این طریق به افزایش کیفیت گزارشگری مالی منجر می‌شود.

چرخه‌های تجاری و بازار سرمایه

چرخه‌های تجاری و بازار سرمایه از موضوعات بحث‌برانگیز حوزه حسابداری است. عباسی نژاد و محمدی (۱۳۸۵) از روشی به نام نظریه موجک‌ها^۴ که توانایی تحلیل سری‌های زمانی با مقیاس‌های مختلف را دارد، به‌منظور تجزیه تولید ناخالص داخلی ایران استفاده کردند. طبق یافته‌ها، روش موجک در شرایط تغییرات هموار سری‌های زمانی، تفاوت چندانی با روش هادریک‌پرسکات^۵ ندارد و برای تشخیص چرخه‌ها در سری‌های زمانی با تغییرات ناگهانی، بهتر از روش‌های دیگر عمل می‌کند. نتایج تجزیه تولید ناخالص داخلی ایران با استفاده از تبدیل موجک، نشان می‌دهد که ۸ چرخه ۳۲-۱۶ فصلی و ۱۴ چرخه ۱۶-۸ فصلی وجود دارد.

هوشمند، فلاحی و توکلی (۱۳۸۷) در بررسی تحلیل چرخه‌های تجاری اقتصاد ایران با استفاده از فیلتر هادریک‌پرسکات طی دوره زمانی ۱۳۳۸ تا ۱۳۸۵، به این نتیجه رسیدند که متغیرهایی نظیر مصرف، سرمایه‌گذاری و صادرات، متغیرهایی هم‌زمان و هم‌جهت با ادوار تجاری به‌شمار می‌روند و متغیرهای واردات، صادرات نفت و گاز، صادرات

1. Shehu
2. Aifuwa & Embele
3. Yanida & Widyatama
4. Wavelet Theory
5. Hodrick Prescott

غیرنفتی، هزینه‌های دولت، سرمایه‌گذاری در ماشین‌آلات و تجهیزات و مصرف کالاهای بادوام، متغیرهای پیشرو برای اقتصاد ایران محسوب می‌شوند. نتایج آزمون علیت گرنجری در این زمینه حاکی از آن است که نوسان‌های صادرات نفت و گاز می‌تواند به‌عنوان منبع اصلی چرخه‌های تجاری در اقتصاد ایران شناخته شود. پورحیدری و عالی پور (۱۳۹۰) به بررسی رفتار داده‌های حسابداری با توجه به چرخه‌های تجاری در بورس اوراق بهادار تهران پرداختند. این مطالعه همچنین به بررسی رفتار داده‌های حسابداری با توجه به چرخه‌های تجاری با مدنظر قرار دادن ویژگی‌های خاص شرکت‌ها می‌پردازد. نتایج این تحقیق نشان داد که بین برخی از متغیرهای حسابداری همانند رشد فروش و حاشیه سود ناخالص با چرخه‌های تجاری ارتباط معناداری وجود دارد و در رابطه با برخی از متغیرها (مانند تغییر کل دارایی‌ها) نیز هیچ گونه ارتباطی مشاهده نشد. همچنین، یافته‌های این پژوهش حاکی از آن بود که ارتباط بین داده‌های حسابداری با چرخه‌های تجاری تحت تأثیر اندازه شرکت‌ها و چرخه‌ای یا غیرچرخه‌ای بودن شرکت‌هاست.

خلیفه سلطانی و اسماعیلی (۱۳۹۳) به بررسی تأثیر چرخه تجاری بر پایداری الگوهای پیش‌بینی ورشکستگی پرداختند. آنها با معیار قرار دادن شمولیت شرکت در ماده ۱۴۱ قانون تجارت، به‌عنوان معیار ورشکستگی و تعیین چرخه تجاری براساس تولید ناخالص داخلی، به این نتیجه رسیدند که چرخه تجاری بر کارایی و پایداری الگوهای به‌دست‌آمده از روش‌های لاجیت و تحلیل تمایزی (حاصل از ۱۱ نسبت مالی) مؤثر بوده است. همچنین نتایج پژوهش آنها حاکی از کارایی بیشتر روش لاجیت در مقایسه با تحلیل تمایزی است. مهرانی و همکاران (۱۳۹۶) به بررسی اثر چرخه بازار سرمایه بر رفتار الگوهای پیش‌بینی درماندگی مالی پرداختند، در این مطالعه از فیلتر هادریک پرسکات برای تعیین چرخه بازار سرمایه استفاده شده است. نتایج از تأثیر چرخه بازار سرمایه بر رفتار الگوهای پیش‌بینی درماندگی مالی حکایت می‌کند.

فرضیه‌های پژوهش

عوامل متعددی بر کیفیت گزارشگری مالی و به‌تبع آن، گزارشگری مالی مطلوب که انعکاسی از سطح بالای کیفیت در گزارشگری مالی است، تأثیر می‌گذارند. به‌منظور جمع‌بندی این عوامل در پژوهش حاضر، به مطالعات مربوط به کیفیت گزارشگری مالی داخلی و خارجی، در بازه زمانی ۱۹۹۸ تا ۲۰۱۷ (دوره ۲۰ ساله) بسیار استناد شده است. نتایج بررسی‌ها به پنج متغیر مؤثر سودآوری، توانایی مدیریت، کیفیت حاکمیت شرکتی، اندازه مؤسسه حسابرسی و عمر شرکت، با بیشترین فراوانی منتهی شد. در مطالعات پیشین، در خصوص نوع اثرگذاری متغیرهای فوق بر کیفیت گزارشگری مالی، نتایجی متناقض به‌دست آمده است، از این رو، در طراحی فرضیه‌های پژوهش که در زیر آمده است، جهت خاصی مدنظر قرار نگرفته است:

فرضیه اول: سودآوری تأثیر معناداری بر گزارشگری مالی مطلوب دارد.

فرضیه دوم: توانایی مدیریت تأثیر معناداری بر گزارشگری مالی مطلوب دارد.

فرضیه سوم: کیفیت حاکمیت شرکتی تأثیر معناداری بر گزارشگری مالی مطلوب دارد.

فرضیه چهارم: اندازه مؤسسه حسابرسی تأثیر معناداری بر گزارشگری مالی مطلوب دارد.

فرضیه پنجم: عمر شرکت تأثیر معناداری بر گزارشگری مالی مطلوب دارد.

شمای کلی اقتصاد هر کشوری در چرخه‌های تجاری و بازار سرمایه ردیابی می‌شود. به دلیل تأثیرپذیری هر دو چرخه تجاری و بازار سرمایه از اقتصاد کل کشور، می‌توان نوعی انطباق را بین این دو چرخه متصور بود. در پژوهش حاضر، رفتار عوامل مؤثر بر گزارشگری مالی مطلوب در ادوار رونق و رکود چرخه‌ها بررسی می‌شود؛ یعنی در صورتی که فرضیه ششم رد نشود، رفتار عوامل مذکور در ادوار متفاوت (رونق و رکود) بررسی خواهد شد و چنانچه فرضیه ششم رد شود، بررسی رفتار عوامل فوق در ادوار رونق و رکود هریک از چرخه‌ها، به شکل جداگانه‌ای انجام خواهد گرفت، بنابراین فرضیه‌های ششم و هفتم پژوهش به شرح زیر تدوین می‌شوند:

فرضیه ششم: دوره‌های چرخه تجاری منطبق بر دوره‌های چرخه بازار سرمایه است.

فرضیه هفتم: رفتار عوامل مؤثر بر گزارشگری مالی مطلوب در دوره‌های مختلف چرخه‌ها متفاوت است.

روش‌شناسی پژوهش

پژوهش حاضر از نوع کاربردی و با تأکید بر روابط هم‌بستگی است. جامعه آماری آن تمام شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، طی سال‌های ۱۳۸۷ تا ۱۳۹۶ را شامل می‌شود. نمونه پژوهش نیز از میان جامعه آماری با توجه به معیارهای گزینشی زیر انتخاب شده است:

۱. شرکت‌های نمونه جز شرکت‌های بیمه، سرمایه‌گذاری، مؤسسه‌های مالی، بانک‌ها، لیزینگ و هلدینگ نباشد.
۲. به‌منظور قابل مقایسه بودن اطلاعات، پایان سال مالی شرکت‌ها منتهی به ۲۹ اسفند باشد.
۳. قبل از سال مالی ۱۳۸۷ در بورس اوراق بهادار تهران پذیرش شده باشند.
۴. طی سال‌های ۱۳۸۷ تا ۱۳۹۶ تغییر فعالیت یا تغییر سال مالی نداشته باشند.
۵. داده‌ها و اطلاعات مورد نیاز در دوره زمانی پژوهش در دسترس باشد.

با اعمال شرایط یاد شده، ۱۲۴ شرکت برای نمونه آماری پژوهش انتخاب شد. فرضیه‌های پژوهش بر اساس داده‌های ترکیبی و با استفاده از مدل رگرسیون چندگانه برآورد شده است. داده‌های مورد نیاز پس از جمع‌آوری از صورت‌های مالی موجود در سایت کدال و سایت سازمان بورس اوراق بهادار تهران، در صفحه گسترده اکسل و نرم‌افزار DEA Solver چینش و پردازش شده است. برای اجرای آزمون‌ها نیز، از نرم‌افزار Eviews نسخه ۹ و برای تجزیه و تحلیل نهایی فرضیه‌ها در سطح اطمینان ۹۵ درصد، از نرم‌افزار Stata نسخه ۱۴ استفاده شده است.

الگوی پژوهش و متغیرهای آن

به‌منظور آزمون فرضیه‌های اول تا پنجم پژوهش، از الگوی ۱ استفاده شده است که در ادامه متغیرهای آن معرفی می‌شود.

$$FFR_{it} = \beta_0 + \beta_1 Profit_{it} + \beta_2 MA_{it} + \beta_3 CGQ_{it} + \beta_4 BIG_{it} + \beta_5 Age_{it} + \beta_6 Size_{it} + \beta_7 Lev_{it} + \varepsilon_{it} \quad (\text{رابطه ۱})$$

در رابطه فوق، FFR نشان‌دهنده گزارشگری مالی مطلوب، Prof سودآوری، MA توانایی مدیریت، CGQ کیفیت حاکمیت شرکتی، BIG اندازه مؤسسه حسابرسی، Age عمر شرکت، Size اندازه شرکت، Lev اهرم مالی و ε پسماند مدل پژوهش است.

متغیر وابسته

وظیفه اصلی حسابرس مستقل، اطمینان بخشی در خصوص مطلوبیت صورت‌های مالی ارائه شده مدیریت است. از طرفی، معیار مطلوبیت (نامطلوب بودن صورت‌های مالی) را می‌توان در میزان رعایت استانداردهای حسابداری (انحراف از استانداردهای حسابداری) ردیابی کرد. میزان رعایت استانداردهای حسابداری یا انحراف از آنها در آثار بندهای عدم توافق در گزارش حسابرسی نمود پیدا می‌کند، از این رو، می‌توان گفت گزارشگری مالی مطلوب، تابعی از میزان اثرهای بندهای عدم توافق در گزارش حسابرسی است؛ اما از آنجا که میزان اثرهای یاد شده متأثر از اندازه شرکت‌هاست، عدد به‌دست‌آمده باید از طریق سود یا زیان خالص گزارش شده همگن شود تا این معیار قابلیت تعمیم و مقایسه بین تمامی شرکت‌ها را داشته باشد. با توجه به تفاسیر مطرح شده، در پژوهش حاضر، گزارشگری مالی مطلوب، به‌عنوان متغیر وابسته در نظر گرفته شده و برای اندازه‌گیری آن، از نسبت مجموع قدر مطلق تأثیر بندهای عدم توافق در گزارش حسابرسی به قدر مطلق سود (زیان) خالص دوره استفاده شده است. در این روش برای اندازه‌گیری صورت کسر، فقط به بخشی از اثرهای بندهای عدم توافق که به تعدیل گزارش حسابرسی منجر می‌شود، استناد شده و بندهای تأکید بر مطلب خاص (با محتوای عدم توافق) از روش اندازه‌گیری معرفی شده، مستثنا شده است. در ضمن، در این روش، فقط میزان اثر بندهای عدم توافق در میزان سود یا زیان گزارش شده، مدنظر است و مقدار افزایش یا کاهش سود (زیان)، به دلیل تأثیر بندهای عدم توافق در کانون توجه قرار نگرفته است. بدین جهت در روش اندازه‌گیری، اثرهای بندهای عدم توافق و نیز، سود یا زیان خالص دوره در داخل قدرمطلق قرار داده شده است.

متغیرهای مستقل

در این پژوهش، متغیرهای سودآوری، توانایی مدیریت، کیفیت حاکمیت شرکتی، اندازه مؤسسه حسابرسی و عمر شرکت به‌عنوان متغیرهای مستقل در نظر گرفته شده‌اند:

- سودآوری: نسبت میزان سود پس از کسر مالیات (سود خالص) بر حقوق صاحبان سهام پایان دوره تعریف شده است (اخگر و کرمی، ۱۳۹۳).
- توانایی مدیریت: برای اندازه‌گیری این متغیر، از الگوی دمرجیان، لو و مکوی (۲۰۱۲) بهره گرفته شده است. در این الگو با استفاده از اندازه‌گیری کارایی شرکت و وارد کردن آن در رگرسیون خطی چندگانه به‌عنوان متغیر وابسته و کنترل ویژگی‌های ذاتی شرکت، توانایی مدیریت محاسبه می‌شود. به‌منظور اندازه‌گیری کارایی شرکت، از الگوی تحلیل پوششی داده‌ها^۱ استفاده شده است. الگوی تحلیل پوششی داده‌ها، نوعی الگوی آماری

برای اندازه‌گیری عملکرد سیستم با استفاده از داده‌های ورودی و خروجی است.

- کیفیت حاکمیت شرکتی: برای اندازه‌گیری آن، از مدل رتبه‌بندی حاکمیت شرکتی در ایران و مطابق شاخص حاکمیت شرکتی حساس یگانه و سلیمی (۱۳۹۰) استفاده شده است. الگوی یاد شده، یکی از الگوهای جامع حاکمیت شرکتی در محیط ایران است. در این مدل برای کیفیت حاکمیت شرکتی، چهار بُعد اصلی شامل اثرهای مالکیت، حقوق سهام‌داران، شفافیت و اثربخشی هیئت‌مدیره در نظر گرفته شده است و در مجموع، ۹۳ شاخص بررسی می‌شود (حساس یگانه و سلیمی، ۱۳۹۰ و دیدار، منصورفر و زارع، ۱۳۹۶).
- اندازه مؤسسه حسابرسی: برای سازمان حسابرسی عدد یک و در غیر این صورت صفر لحاظ شده است (سجادی و همکاران، ۱۳۸۸).
- عمر شرکت: از طریق لگاریتم طبیعی سال‌های عضویت شرکت در بورس محاسبه شده است (سجادی و همکاران، ۱۳۸۸).

متغیرهای تعدیلگر

در پژوهش حاضر، چرخه‌های تجاری و بازار سرمایه، به‌عنوان متغیرهای تعدیلگر در نظر گرفته شده‌اند که برای اندازه‌گیری چرخه‌های تجاری، از شاخص اقتصادی تولید ناخالص داخلی و برای اندازه‌گیری چرخه بازار سرمایه، از شاخص کل بازار سرمایه استفاده شده است.

متغیرهای کنترلی

نتایج بعضی از پژوهش‌ها نشان می‌دهد که اندازه شرکت بر کیفیت گزارشگری مالی مؤثر است، برای نمونه پژوهش‌های حسین، پررا و رحمان^۱ (۱۹۹۵) و فروست و پانال^۲ (۱۹۹۴)، از وجود رابطه بین اندازه شرکت و کیفیت گزارشگری مالی، به دلایلی مانند برقراری سیستم کنترل داخلی کارآمد، ارتباط با مؤسسه‌های بزرگ حسابرسی و رعایت هزینه اعتبار و شهرت در شرکت‌های آمریکایی و انگلیسی حکایت می‌کند. بر این اساس، در پژوهش حاضر، اندازه شرکت به‌عنوان متغیر کنترلی در نظر گرفته شده و از طریق لگاریتم طبیعی جمع دارایی‌های شرکت محاسبه شده است.

شرکت‌هایی با اهرم مالی بالا، هزینه نمایندگی بیشتری دارند، بنابراین در این گونه شرکت‌ها تقاضای بیشتری برای نظارت وجود دارد. این موضوع نشان‌دهنده وجود ارتباط بین کیفیت گزارشگری مالی و ساختار تأمین مالی شرکت‌هاست. در پژوهش حاضر، اهرم مالی به‌عنوان متغیر کنترلی در نظر گرفته شد و برای اندازه‌گیری آن، از نسبت کل بدهی‌ها به کل دارایی‌ها در پایان دوره بهره‌گرفته شد (لفت‌ویچ، واتس و زیمرمن^۳، ۱۹۸۱).

1. Hossain, Perera & Rahman

2. Frost & Pownall

3. Leftwich, Watts & Zimmerman

یافته‌های پژوهش

یافته‌های توصیفی

به‌منظور بررسی و تجزیه و تحلیل اولیه داده‌ها پس از ویرایش مشاهده‌های پرت متغیر سودآوری در سطح ۳ و ۹۷ درصد و متغیر گزارشگری مالی مطلوب در سطح ۵ و ۹۵ درصد، آماره‌های توصیفی برای متغیرهای کمی پژوهش محاسبه و در جدول ۱ ارائه شده است.

عدد $3/730$ برای بیشینه متغیر گزارشگری مالی مطلوب نشان می‌دهد که مبلغ ریالی عدم رعایت استانداردهای حسابداری $3/73$ برابر سود شرکت بوده است که این موضوع، از رقم کم سود و زیان در سال - شرکت یاد شده نشئت گرفته است. در این متغیر، میانه به‌دست‌آمده نیز نشان می‌دهد که نیمی از مشاهدات در وضعیت بالاتر یا پایین‌تر از عدد صفر (گزارش مقبول یا مشروط بدون بند عدم توافق) قرار دارند. همچنین، میانگین کیفیت حاکمیت شرکتی نشان می‌دهد که شرکت‌های عضو نمونه، به‌طور متوسط ۵۳ درصد از شاخص‌های کیفیت حاکمیت شرکتی را پوشش داده و از این حیث، وضع چندان مطلوبی ندارند. با توجه به جدول ۱ کمترین میزان انحراف معیار متعلق به متغیر توانایی مدیریت است که نشان می‌دهد داده‌های این متغیر نسبت به سایر متغیرهای پژوهش متجانس‌ترند. از طرفی، نتایج حاکی از آن است که حسابرسی ۲۶۱ مشاهده (۲۱ درصد کل مشاهدات) توسط سازمان حسابرسی انجام شده در حالی که مسئولیت حسابرسی ۹۷۹ مشاهده (۷۹ درصد از مشاهدات) را مؤسسه‌های حسابرسی برعهده داشته‌اند.

جدول ۱. آمار توصیفی متغیرهای پژوهش

بخش الف. متغیرهای پیوسته					
متغیر	میانگین	میانه	بیشینه	کمینه	انحراف معیار
گزارشگری مالی مطلوب	۰/۳۵۸	۰/۰۰۰	۳/۷۳۰	۰/۰۰۰	۰/۸۹۵
سودآوری	۰/۲۶۲	۰/۲۶۴	۰/۷۹۲	-۰/۶۲۴	۰/۲۶۷
توانایی مدیریت	۰/۰۶۷	۰/۰۴۴	۰/۲۸۳	۰/۰۰۵	۰/۰۶۸
کیفیت حاکمیت شرکتی	۰/۵۲۹	۰/۵۳۳	۰/۷۹۶	۰/۲۵۸	۰/۰۸۹
عمر شرکت	۲/۶۳۲	۲/۷۰۸	۳/۷۸۴	۰/۰۰۰	۰/۵۰۰
اندازه شرکت	۱۳/۹۶۵	۱۳/۷۴۱	۱۹/۳۷۴	۹/۹۶۵	۱/۵۰۲
اهرم مالی	۰/۵۹۹	۰/۶۰۴	۱/۸۰۴	۰/۰۴۶	۰/۱۹۹
بخش ب. متغیرهای گسسته					
متغیر	درصد فراوانی				
	صفر	یک			
اندازه مؤسسه حسابرسی	۰/۷۹	۰/۲۱			

آزمون‌های انتخاب نوع الگو

در داده‌های ترکیبی ابتدا از آزمون چاو^۱ استفاده می‌شود تا تلفیقی یا تابلویی بودن داده‌ها مشخص شود. با توجه به نتایج به‌دست‌آمده در جدول ۲، معناداری برای F لیمر ۰/۰۰۰۱ است که این مقدار بیانگر رد فرضیه صفر آزمون مبنی بر کارایی روش تلفیقی بوده و حاکی از آن است که برای تخمین مدل پژوهش، ساختار تابلویی داده‌ها مناسب است. در گام دوم باید برای تعیین نوع داده‌های تابلویی (روش اثرهای ثابت یا تصادفی) از آزمون هاسمن^۲ استفاده شود. طبق اطلاعات موجود در جدول ۲، معناداری این آزمون ۰/۰۰۷۴ است که این مقدار نشان می‌دهد ساختار تابلویی با اثرهای ثابت، الگوی مناسب‌تری برای برآورد مدل پژوهش است.

جدول ۲. آزمون‌های برآورد مدل پژوهش

آزمون	مقدار آماره	سطح معناداری	نتیجه
چاو	۳۱۲/۱۵۱	۰/۰۰۰۱	ساختار تابلویی
هاسمن	۱۹/۲۵۳	۰/۰۰۷۴	اثرات ثابت

بررسی مفروضات کلاسیک رگرسیون

با توجه به اینکه ساختار تابلویی داده‌ها با الگوی اثرهای ثابت برای برآورد مدل در این پژوهش مناسب است، برای بررسی همسانی واریانس خطاهای مدل رگرسیون، آزمون والد تعدیل‌شده^۳ اجرا شده است. از طرفی برای بررسی وجود یا عدم وجود خودهم‌بستگی سریالی نیز از آزمون والدريج^۴ استفاده شده است. نتایج بررسی مفروضات کلاسیک رگرسیون در جدول ۳ آمده است.

جدول ۳. آزمون مفروضات کلاسیک رگرسیون

آزمون	مقدار آماره	سطح معناداری	نتیجه
والد تعدیل شده	۲/۲۵ + ۰۷	۰/۰۰۰۱	ناهمسانی واریانس‌ها
والدريج	۱/۳۹۴	۰/۲۴۰	عدم خودهم‌بستگی سریالی

بر اساس نتایج به‌دست‌آمده، مدل رگرسیون این پژوهش، مشکل ناهمسانی واریانس دارد؛ اما خودهم‌بستگی سریالی بین خطاهای مدل مشاهده نمی‌شود. بنابراین برای رفع مشکل ناهمسانی واریانس، از روش حداقل مربعات تعمیم یافته^۵ استفاده شده است. علاوه بر این، به‌منظور اطمینان از عدم وجود مشکل هم‌خطی چندگانه بین متغیرها، آزمون هم‌خطی با

1. Chow
2. Hausman
3. Modified Wald
4. Wooldridge
5. Generalized Least Squares

استفاده از عامل تورم واریانس^۱ بررسی شد. با توجه به نتایج آزمون‌های برآورد مدل پژوهش و همچنین نتایج آزمون فروض کلاسیک رگرسیون، مدل پژوهش با استفاده از ساختار تابلویی و اثرهای ثابت و به صورت رگرسیون حداقل مربعات تعمیم‌یافته برآورد شد. نتایج برآورد مدل برای آزمون فرضیه‌های اول تا پنجم در جدول ۴ درج شده است.

جدول ۴. نتایج آزمون الگوی پژوهش

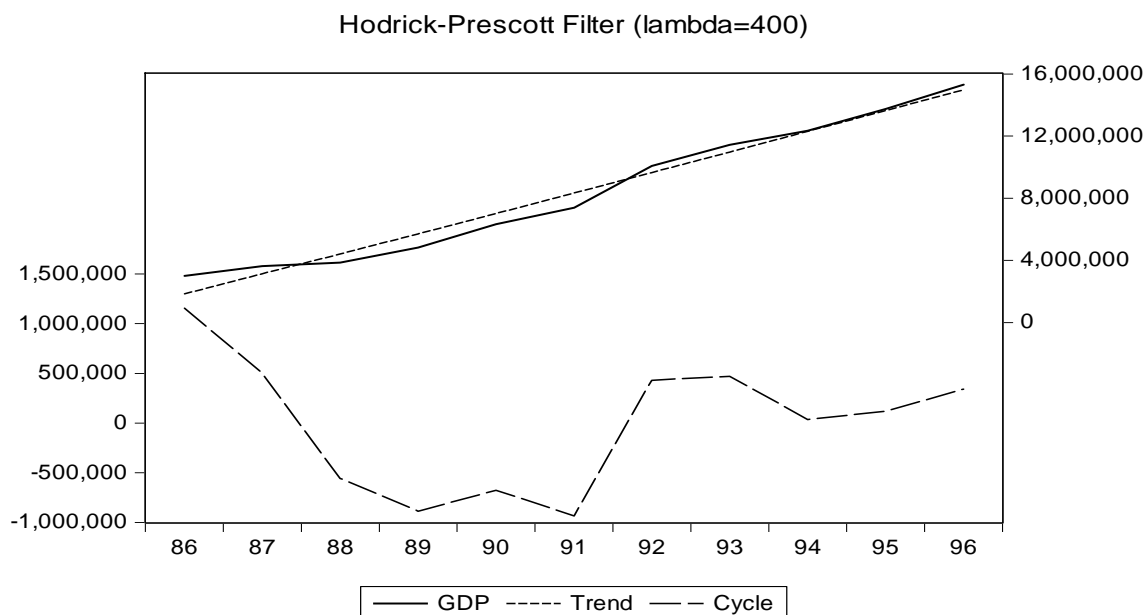
نام متغیر	نماد	ضریب	خطا	آماره z	معناداری	VIF
سود آوری	Prof	-۰/۲۲۲	۰/۰۴۰	-۵/۴۸	۰/۰۰۰۱	۱/۱۲
توانایی مدیریت	MA	۰/۲۷۹	۰/۱۷۲	۱/۶۲	۰/۱۰۶	۱/۰۸
کیفیت حاکمیت شرکتی	CGQ	-۰/۲۳۲	۰/۰۹۵	-۲/۴۴	۰/۰۱۵	۱/۰۷
اندازه مؤسسه حسابرسی	BIG	۰/۰۳۲	۰/۰۲۲	۱/۴۶	۰/۱۴۴	۱/۱۱
عمر شرکت	Age	-۰/۰۱۶	۰/۰۱۹	-۰/۸۶	۰/۳۹۰	۱/۰۴
اندازه شرکت	Size	۰/۰۳۰	۰/۰۰۶	۵/۰۸	۰/۰۰۰۱	۱/۰۹
اهرم مالی	Lev	۰/۰۷۵	۰/۵۱۲	۱/۴۷	۰/۱۴۲	۱/۰۵
تعداد مشاهدات	۱۲۴۰		سطح معناداری		۰/۰۰۰۱	
مقدار آماره t	۹۴/۸۸					

همان‌طور که در جدول ۴ مشاهده می‌شود، مقدار محاسبه‌شده برای سطح معناداری آماره از ۵ درصد کوچک‌تر است (۰/۰۰۰۱) که با اطمینان ۹۵ درصد، معنادار بودن کل مدل تأیید می‌شود. با توجه به نتایج نشان داده‌شده در جدول ۴، از آنجا که احتمال آماره برای ضریب سودآوری کوچک‌تر از ۵ درصد است (۰/۰۰۰۱)، وجود رابطه معنادار میان سودآوری و گزارشگری مالی مطلوب تأیید می‌شود. علامت ضریب این متغیر (منفی) نیز نشان می‌دهد، با افزایش سودآوری از میزان عدم توافق با مدیریت کاسته شده و گزارشگری مالی به سمت مطلوبیت بیشتر پیش می‌رود. از طرفی، احتمال آماره برای ضریب کیفیت حاکمیت شرکتی نیز کوچک‌تر از ۵ درصد است (۰/۰۱۵)، از این رو، وجود رابطه معنادار میان کیفیت حاکمیت شرکتی و گزارشگری مالی مطلوب تأیید می‌شود. علامت ضریب این متغیر (منفی) نیز نشان می‌دهد، با افزایش سودآوری، از میزان عدم توافق با مدیریت کاسته شده و بر مطلوبیت گزارشگری مالی افزوده می‌شود. این تفاسیر نشان از عدم رد فرضیه‌های اول و سوم پژوهش دارد؛ ولی فرضیه‌های دوم، چهارم و پنجم پژوهش، به دلیل احتمال آماره برای ضریب متغیرهای مربوطه رد می‌شوند.

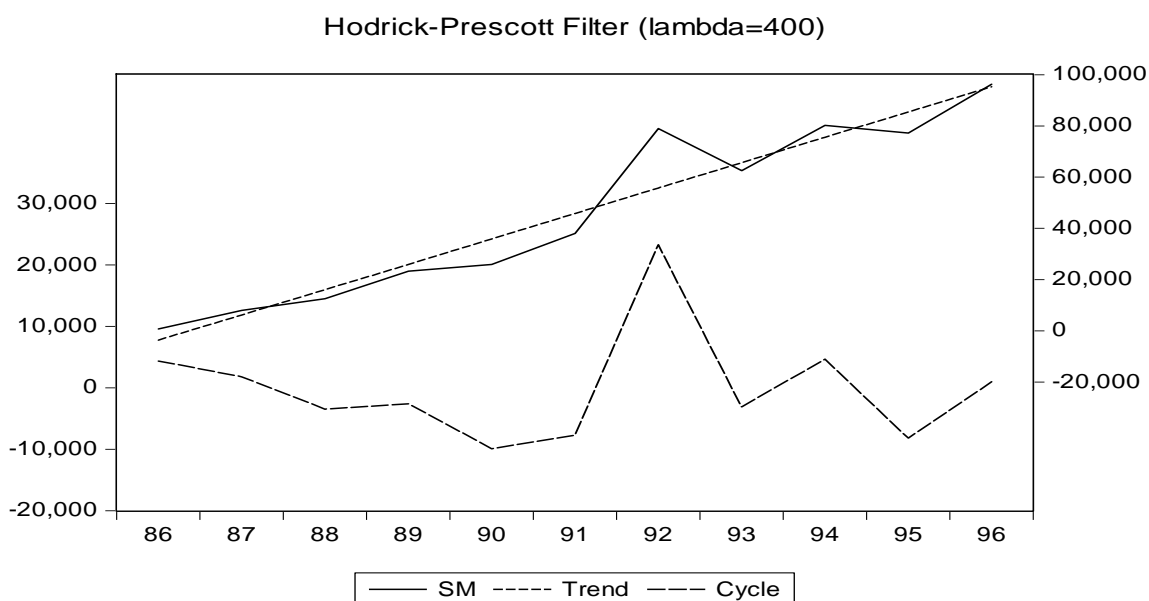
بر اساس فرضیه ششم پژوهش، دوره‌های رونق و رکود چرخه تجاری بر دوره‌های رونق و رکود چرخه بازار سرمایه منطبق است. برای تعیین چرخه‌های تجاری (بر اساس تولید ناخالص داخلی) و بازار سرمایه (بر اساس شاخص کل بازار سرمایه) از فیلتر هادریک پرسکات بهره گرفته شد. یکی از پارامترهای مهم این فیلتر در نرم‌افزار، پارامتر لامبدا^۲ است که فرایند یکنواخت‌سازی جزء روند را کنترل می‌کند. در ایران، این پارامتر ۴۰۰ در نظر گرفته می‌شود (هادیان و هاشم پور،

1. Variance Inflation Factor
2. Lambda

۱۳۸۲). شکل‌های ۱ و ۲ نتایج انجام این فیلتر را به ترتیب برای چرخه‌های تجاری و بازار سرمایه طی سال‌های ۱۳۸۷ تا ۱۳۹۶ نشان می‌دهد.

شکل ۱. نمودار چرخه تجاری ایران طی سال‌های ۱۳۸۷ تا ۱۳۹۶

شکل ۲. نمودار چرخه بازار سرمایه ایران طی سال‌های ۱۳۸۷ تا ۱۳۹۶

خلاصه نتایج فیلتر هادریک پرسکات به شرح جدول ۵ است.

جدول ۵. نتایج فیلتر هادریک پرسکات

سال	۸۷	۸۸	۸۹	۹۰	۹۱	۹۲	۹۳	۹۴	۹۵	۹۶
چرخه تجاری	رکود	رکود	رکود	رونق	رکود	رونق	رونق	رکود	رونق	رونق
چرخه بازار سرمایه	رکود	رکود	رونق	رکود	رونق	رونق	رکود	رونق	رکود	رونق

طبق مندرجات جدول ۵، در سال‌های ۸۷، ۸۸، ۹۲ و ۹۶ ادوار رونق و رکود هر دو چرخه منطبق بر یکدیگرند؛ اما در سال‌های ۸۹ تا ۹۱ و ۹۳ تا ۹۵ انطباقی بین ادوار دو چرخه مشاهده نمی‌شود، بنابراین، به دلیل عدم انطباق ادوار رونق و رکود چرخه‌های تجاری و بازار سرمایه در تمام طول دوره پژوهش (۱۰ سال) فرضیه ششم پژوهش رد می‌شود. مطابق با فرضیه هفتم پژوهش، رفتار عوامل مؤثر بر گزارشگری مالی مطلوب در ادوار مختلف چرخه‌ها متفاوت است. برای آزمون این فرضیه، ابتدا با توجه به یافته‌های مندرج در جدول ۵، با تفکیک طول دوره پژوهش به دوره‌های رونق و رکود، رفتار این عوامل در ادوار هر یک از چرخه‌ها (به دلیل عدم وجود انطباق بین دوره‌های رونق و رکود چرخه‌های تجاری و بازار سرمایه) به صورت جداگانه بررسی شد. نتایج این بررسی در جداول ۶ و ۷ خلاصه شده است، با این توضیح که برای رفع مشکل ناهمسانی واریانس در هر چهار دوره، مدل‌های مقطعی مدنظر با تصحیح وایت^۱ برآورد شده‌اند.

جدول ۶. رفتار عوامل مؤثر بر گزارشگری مالی مطلوب در ادوار رونق و رکود چرخه تجاری

نام متغیر	دوره رونق				دوره رکود			
	ضریب	آماره t	Prob	VIF	ضریب	آماره t	Prob	VIF
سودآوری	-۰/۷۴۲	-۵/۲۴	۰/۰۰۰۱	۱/۱۴	-۰/۵۲۱	-۳/۸۲	۰/۰۰۰۱	۱/۱۰۲
توانایی مدیریت	۰/۴۲۶	۰/۷۷	۰/۴۴۲	۱/۱۰	۰/۳۵۷	۰/۵۸	۰/۵۶۰	۱/۰۶۹
کیفیت حاکمیت شرکتی	-۰/۵۷۲	-۱/۸۳	۰/۰۶۷	۱/۰۶	-۰/۴۷۰	-۱/۲۵	۰/۲۱۳	۱/۰۵۷
اندازه مؤسسه حسابرسی	۰/۲۹۱	۲/۷۶	۰/۰۰۶	۱/۱۳	-۰/۱۴۴	-۱/۹۷	۰/۰۴۹	۱/۱۰۵
عمر شرکت	-۰/۰۸۰	-۰/۹۹	۰/۳۲۳	۱/۰۴	۰/۰۵۴	۰/۸۸	۰/۳۸۱	۱/۰۲۷
اندازه شرکت	۰/۰۶۷	۲/۴۹	۰/۰۱۳	۱/۱۱	۰/۰۳۳	۱/۳۳	۰/۱۸۴	۱/۰۹۳
اهرم مالی	۰/۲۳۲	۱/۴۵	۰/۱۴۸	۱/۰۶	۰/۵۵۱	۲/۸۳	۰/۰۰۵	۱/۰۵۴
تعداد مشاهدات	۶۲۰				۶۲۰			
سطح معناداری	۰/۰۰۰۱				۰/۰۰۰۱			

1. White

جدول ۷. رفتار عوامل مؤثر بر گزارشگری مالی مطلوب در ادوار رونق و رکود چرخه بازار سرمایه

دوره رکود				دوره رونق				نام متغیر
VIF	Prob	آماره t	ضریب	VIF	Prob	آماره t	ضریب	
۱/۰۸	۰/۰۰۰۱	-۴/۹۹	-۰/۷۱۸	۱/۱۷	۰/۰۰۰۱	-۴/۱۴	-۰/۵۴۵	سودآوری
۱/۰۷	۰/۸۳۶	-۰/۲۱	-۰/۱۱۰	۱/۱۱	۰/۱۳۹	۱/۴۸	۰/۹۱۹	توانایی مدیریت
۱/۰۸	۰/۰۳۷	-۲/۰۹	-۰/۶۸۷	۱/۰۷	۰/۰۹۷	-۱/۶۶	-۰/۶۳۴	کیفیت حاکمیت شرکتی
۱/۱۰	۰/۰۶۲	۱/۸۷	۰/۱۸۴	۱/۱۳	۰/۵۸۸	-۰/۵۴	-۰/۰۴۳	اندازه مؤسسه حسابرسی
۱/۰۴	۰/۴۴۰	۰/۷۷	۰/۰۴۷	۱/۰۴	۰/۳۷۴	-۰/۸۹	-۰/۰۶۹	عمر شرکت
۱/۱۰	۰/۰۰۲	۳/۰۹	۰/۰۸۷	۱/۰۹	۰/۶۷۵	۰/۴۲	۰/۰۰۹	اندازه شرکت
۱/۰۴	۰/۰۷۵	۱/۷۸	۰/۳۷۲	۱/۰۷	۰/۰۰۹	۲/۶۴	۰/۴۱۲	اهرم مالی
۶۲۰				۶۲۰				تعداد مشاهدات
۰/۰۰۰۱				۰/۰۰۰۱				(سطح معناداری)

همان‌طور که در جدول‌های ۶ و ۷ مشاهده می‌شود، در هر چهار مقطع، مقدار محاسبه‌شده برای سطح معناداری از ۵ درصد کوچک‌تر است که با اطمینان ۹۵ درصد، معنادار بودن هر چهار مدل تأیید می‌شود. با توجه به نتایج نشان داده شده، در ادوار رونق و رکود هر دو چرخه با افزایش سودآوری و در دوره رکود چرخه بازار سرمایه با افزایش کیفیت حاکمیت شرکتی، موارد عدم توافق در گزارش حسابرسی کاهش یافته و بر مطلوبیت گزارشگری مالی افزوده می‌شود، همچنین در ادوار رونق و رکود چرخه تجاری، اندازه مؤسسه حسابرسی رفتاری متفاوت و متناقض با یکدیگر از خود نشان می‌دهد.

برای بررسی رفتار عوامل مؤثر بر گزارشگری مالی مطلوب در ادوار چرخه‌ها، می‌توان از آزمون‌های متعددی از جمله آزمون کرامر^۱، آزمون والد^۲ و آزمون پترنوستر^۳ و همکاران (۱۹۹۸) استفاده کرد. آزمون کرامر به مقایسه توان تبیین یک مدل در دو نمونه مستقل می‌پردازد؛ اما از آنجا که هدف این پژوهش بررسی رفتار تک‌تک عوامل مؤثر بر گزارشگری مالی مطلوب در ادوار رونق و رکود چرخه‌هاست، استفاده از این آزمون، مناسب نیست. از طرفی، آزمون والد نیز به مقایسه رفتار هر یک از عوامل در ادوار مختلف چرخه‌ها اختصاص دارد؛ اما از الزامات این آزمون، وارد نمودن یک متغیر مجازی در ادوار رونق و رکود چرخه‌ها به ازای هر متغیر است که این امر به افزایش تعداد متغیرهای مدل و کاهش درجه آزادی آن منجر می‌شود. بنابراین، مناسب‌ترین روش برای بررسی تفاوت احتمالی رفتار عوامل مؤثر بر گزارشگری مالی مطلوب در ادوار چرخه‌ها، استفاده از آزمون پترنوستر و همکاران (۱۹۹۸) است. در این آزمون، ابتدا مدل پژوهش در چهار مقطع (ادوار رونق و رکود چرخه‌های تجاری و بازار سرمایه) برآورد شد، سپس با استفاده از مقادیر ضریب و انحراف استاندارد هر یک از متغیرهای مستقل، آماره پترنوستر ساخته شده و معناداری اختلاف ضرایب متغیرهای مستقل از طریق معناداری

1. Cramer
2. Wald
3. Paternoster

آماره آزمون در چهار دوره مورد بررسی قرار گرفت. فرض صفر این آزمون بر عدم وجود تفاوت معنادار بین ضرایب متغیرهای مستقل در ادوار مختلف چرخه‌ها دلالت دارد. جدول ۸ نتایج این آزمون را نشان می‌دهد.

جدول ۸. نتایج آزمون پترنوستر و همکاران (۱۹۹۸)

نام متغیر	چرخه تجاری		چرخه بازار سرمایه	
	آماره پترنوستر	معناداری	آماره پترنوستر	معناداری
سود آوری	۱/۱۲۱	۰/۲۶۲	-۶/۴۷۳	۰/۰۰۱
توانایی مدیریت	۰/۰۸۳	۰/۹۳۳	-۱/۲۵۶	۰/۲۰۹
کیفیت حاکمیت شرکتی	۰/۲۰۷	۰/۸۳۵	-۰/۱۰۴	۰/۹۱۷
اندازه مؤسسه حسابرسی	-۳/۳۹۰	۰/۰۰۰۷	۱/۷۸۸	۰/۰۷۳
عمر شرکت	۱/۳۱۸	۰/۱۸۷	۰/۴۴۸	۰/۶۵۳

براساس جدول ۸، رفتار متغیر اندازه مؤسسه حسابرسی تحت تأثیر ادوار رونق و رکود چرخه تجاری است و متغیر سودآوری در ادوار رونق و رکود چرخه بازار سرمایه رفتاری متفاوت از خود نشان می‌دهد.

نتیجه‌گیری و پیشنهادها

در این پژوهش تأثیر چرخه‌های تجاری و بازار سرمایه بر رفتار عوامل مؤثر بر گزارشگری مالی مطلوب (با رویکرد مبتنی بر گزارش حسابرسی) مورد بررسی قرار گرفت. در این پژوهش، برای اولین بار جهت سنجش گزارشگری مالی مطلوب، از نسبت مجموع قدر مطلق اثرهای بندهای عدم توافق در گزارش حسابرسی به قدر مطلق سود (زیان) خالص دوره استفاده شد. همچنین، در پژوهش حاضر با این استدلال که گزارشگری مالی مطلوب، انعکاسی از سطح بالای کیفیت در گزارشگری مالی است، از عوامل مؤثر بر کیفیت گزارشگری مالی برحسب میزان فراوانی استفاده در پژوهش‌های داخلی و خارجی بهره گرفته شد. نتایج فرضیه‌های اول تا پنجم پژوهش، صرفاً رابطه مستقیم و معنادار میان سودآوری و کیفیت حاکمیت شرکتی با گزارشگری مالی مطلوب (رابطه معکوس و معنادار با نسبت قدر مطلق اثرهای بندهای عدم توافق) را تأیید کرد، در حالی که بین توانایی مدیریت، اندازه مؤسسه حسابرسی و عمر شرکت با گزارشگری مالی مطلوب، ارتباط معناداری از نظر آماری مشاهده نشد. ارتباط بین متغیرهای سودآوری و کیفیت حاکمیت شرکتی با گزارشگری مالی مطلوب مبین این نکته است که احتمالاً شرکت‌های با سودآوری بالاتر، به دلیل نبود ضرورت و انگیزه قوی برای انجام اقدام‌های مغایر با استانداردهای حسابداری، به‌منظور دستکاری صورت‌های مالی، از صورت‌های مالی به مراتب مطلوب‌تری برخوردارند. نتایج پژوهش السعید (۲۰۰۶) نیز بر ارتباط مثبت و معنادار بین سودآوری شرکت و میزان افشای اطلاعات (به‌عنوان عاملی اثرگذار بر بهبود کیفیت گزارش‌های مالی) تأکید دارد. همچنین، وجود سازوکار قوی حاکمیت شرکتی که درجه‌ای بالاتر از کیفیت حاکمیت شرکتی را فراهم می‌سازد، درجه بالاتری از مطلوبیت صورت‌های مالی را نیز به ارمغان می‌آورد. نتایج این پژوهش تأکیدی بر نقش و اهمیت استقرار نظام حاکمیت شرکتی باکیفیت در شرکت و

نظارت سازمان‌های ناظر بر رعایت الزامات آن است. این نتایج با یافته‌های پژوهش‌های بیارد، لی و وینتراب^۱ (۲۰۰۶)، چن، پتکوا و ژانگ^۲ (۲۰۰۸) و سیانگان و همکاران^۳ (۲۰۱۳) مطابقت دارد. برخلاف پژوهش حاضر، در برخی پژوهش‌های پیشین از جمله دمرجیان و همکاران (۲۰۱۳) و نیکومرام و بادآور نهندی (۱۳۸۸) ارتباط مستقیم و معناداری بین توانایی مدیریت و کیفیت گزارشگری مالی یافت شده است. در این پژوهش دقت اطلاعات مالی به‌عنوان نماد کیفیت گزارشگری مالی در نظر گرفته شده است. همچنین برخلاف این پژوهش، در برخی پژوهش‌های پیشین از جمله سجادی و همکاران (۱۳۸۸) و اوسو انساه^۴ (۱۹۹۸) نیز، ارتباط مستقیم و معناداری بین عمر شرکت و کیفیت گزارشگری مالی گزارش شده است. در پژوهش ایشان شاخصی متشکل از ۱۵۵ قلم براساس استانداردهای حسابداری و سایر قوانین مربوط در خصوص افشاء، به‌عنوان کیفیت گزارشگری مالی استفاده شده است. با توجه به اینکه در پژوهش حاضر، گزارشگری مالی مطلوب از دید حسابرس مستقل و به‌طور ویژه، استاندارد شماره ۷۰۰ حسابرسی سنجیده شده است، عدم ارتباط برخی عوامل با گزارشگری مالی مطلوب (که به‌عنوان انعکاسی از سطح بالای کیفیت در گزارشگری مالی تخمین زده می‌شود) و نیز ناهم‌خوانی با نتایج برخی پژوهش‌ها، احتمالاً ناشی از عدم مطابقت کامل دو مفهوم کیفیت گزارشگری مالی و گزارشگری مالی مطلوب و تفاوت در روش اندازه‌گیری متغیر مربوطه است. عوامل متعدد بسیاری در سنجش کیفیت گزارشگری مالی علاوه بر گزارش حسابرس (مورد استفاده در این پژوهش) دخالت دارند، درحالی که پژوهش حاضر، فقط بر نتایج گزارش حسابرس تأکید کرده است. از یادآوری این نکته نباید غافل شد که در پژوهش‌های مرتبط با کیفیت گزارشگری مالی، از معیارهای متنوعی برای سنجش کیفیت مذکور استفاده شده است که این موضوع نیز موجب دستیابی به نتایج متعارض در همان پژوهش‌ها شده است.

در ادامه، نتایج پژوهش نشان داد که دوره‌های رونق و رکود چرخه‌های اقتصادی و بازار سرمایه بر هم منطبق نیستند. نتیجه به‌دست‌آمده حاکی از این است که شاخص بازار سرمایه، لزوماً انعکاس تمام‌عیاری از وضعیت اقتصادی کشور نیست و بازار سرمایه از عوامل متعددی مانند وضعیت بازارهای رقیب، شرایط سیاسی، شرایط مدیریتی شرکت و... در کنار وضعیت اقتصادی تأثیر می‌پذیرد. همچنین در این پژوهش برای بررسی تفاوت احتمالی رفتار عوامل مؤثر بر گزارشگری مالی مطلوب در ادوار چرخه‌ها از آزمون پترنستر و همکاران (۱۹۹۸) استفاده شد. نتایج پژوهش نشان داد که از بین کلیه عوامل بررسی‌شده، فقط رفتار اندازه مؤسسه حسابرسی در ادوار چرخه اقتصادی و رفتار سودآوری در ادوار چرخه بازار سرمایه با یکدیگر تفاوت دارد.

با توجه به تفاسیر ارائه شده به سهام‌داران، سرمایه‌گذاران و تحلیلگران پیشنهاد می‌شود که ضمن در نظر گرفتن نقش سودآوری و حاکمیت شرکتی بر گزارشگری مالی مطلوب، در تحلیل‌های خود به تفاوت رفتار این متغیر در شرایط مختلف چرخه‌ها توجه کنند؛ زیرا در هر یک از چرخه‌های تجاری و بازار سرمایه شرایط متفاوتی حاکم است که این تفاوت در شرایط، تصمیم‌گیری متناسب با شرایط آن چرخه را ایجاب می‌کند. همچنین به پژوهشگران پیشنهاد می‌شود

1. Byard, Li & Weintrop
2. Chen, Petkova and Zhang
3. Siangian, Siregar and Rahadian
4. Owusu-Ansah

که در پژوهش‌های آتی خود، ضمن در نظر گرفتن تفاوت‌های معیارهای سنجش کیفیت گزارشگری مالی و مقایسه با معیار معرفی شده در این پژوهش جهت اندازه‌گیری گزارشگری مالی مطلوب، نقش سایر عوامل مؤثر بر این متغیرها (که در این پژوهش در نظر گرفته نشده‌اند) و مقایسه رفتار آنها در ادوار مختلف چرخه‌ها را مدنظر قرار دهند.

منابع

- اخگر، محمدمید؛ کرمی، افشار (۱۳۹۳). بررسی تأثیر ویژگی‌های شرکت بر کیفیت گزارشگری مالی شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران. *بررسی‌های حسابداری*، ۱(۴)، ۱-۲۲.
- پورحیدری، امید؛ عالی‌پور، داریوش (۱۳۹۰). بررسی ارتباط بین داده‌های حسابداری با چرخه‌های تجاری در بورس اوراق بهادار تهران. *پژوهش‌های حسابداری مالی*، ۳(۲)، ۱-۱۶.
- تقفی، علی؛ رضازاده، جواد (۱۳۸۲). زمینه فرهنگی رفتار حرفه‌ای حسابداران. *مطالعات تجربی حسابداری مالی*، ۱(۱)، ۱-۳-۳۹.
- حساس یگانه، یحیی؛ تقی‌زاده، سمیه (۱۳۹۴). تأثیر سازوکارهای حاکمیت شرکتی و مالی بر تجدید ارائه صورت‌های مالی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. *تحقیقات مالی*، ۱۷(۱)، ۳۹-۵۸.
- حساس یگانه، یحیی؛ سلیمی، محمدجواد (۱۳۹۰). مدلی برای رتبه بندی حاکمیت شرکتی در ایران. *فصلنامه مطالعات تجربی حسابداری مالی*، ۸(۳۰)، ۱-۳۵.
- خدایاریگانه، سمیه (۱۳۹۳). *تأثیر توانایی مدیریت بر کیفیت گزارشگری مالی در طول چرخه عمر*. پایان‌نامه دوره کارشناسی ارشد حسابداری، دانشگاه ارومیه.
- خلیفه سلطانی، سید احمد؛ اسماعیلی، فاطمه (۱۳۹۳). تأثیر چرخه تجاری بر پایداری مدل‌های پیش‌بینی ورشکستگی. *پژوهش‌های تجربی حسابداری*، ۴(۱۳)، ۱-۲۲.
- دیدار، حمزه؛ منصورفر، غلامرضا؛ زارع، الهام (۱۳۹۶). بررسی تأثیر کیفیت حاکمیت شرکتی بر کیفیت افشا با تأکید بر نقش تعدیل کننده رقابت بازار محصول در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. *پژوهش‌های حسابداری مالی*، ۹(۳۱)، ۹۶-۱۱۷.
- سجادی، سید حسین؛ زراء نژاد، منصور؛ جعفری، علیرضا (۱۳۸۸). ویژگی‌های غیر مالی مؤثر بر کیفیت گزارشگری مالی در بورس اوراق بهادار تهران. *بررسی‌های حسابداری و حسابرسی*، ۱۶(۵۷)، ۵۱-۶۸.
- عباسی نژاد، حسین؛ محمدی، شاهپور (۱۳۸۵). تحلیل سیکل‌های تجاری ایران با استفاده از موجدک‌ها. *مجله تحقیقات اقتصادی*، ۴۱(۴)، ۱-۲۰.
- کیانی، آیدین؛ آقایی، محمدعلی (۱۳۹۵). ارزیابی سودمندی معیارهای اندازه‌گیری کیفیت گزارشگری مالی بر رشد آتی در فرآیند چرخه حیات شرکت‌ها. *پژوهش‌های کاربردی در گزارشگری مالی*، ۵(۹)، ۱۴۳-۱۷۲.

- مرادی، مهدی (۱۳۸۶). بررسی رابطه بین اهرم مالی و هموار سازی سود در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. *تحقیقات مالی*، ۹(۲۴)، ۹۹-۱۱۴.
- منصورفر، غلامرضا؛ قادری، بهمن؛ دانشیار، فاطمه (۱۳۹۶). فرضیه سیاسی و کیفیت گزارشگری مالی: شواهدی از بورس اوراق بهادار تهران. *مطالعات تجربی حسابداری مالی*، ۱۴(۵۳)، ۱۱۳-۱۴۲.
- مهرانی، ساسان؛ کامیابی، یحیی؛ غیور، فرزاد. (۱۳۹۶). اثر چرخه بازار سرمایه بر رفتار الگوهای پیش بینی درماندگی مالی. *دانش حسابداری*، ۸(۲)، ۳۵-۶۲.
- نوروش، ایرج؛ مهرانی، ساسان؛ کرمی، غلامرضا (۱۳۹۶). مروری جامع بر حسابرسی. تهران: انتشارات نگاه دانش.
- نیکبخت، محمدرضا؛ احمد خان بیگی، مصطفی (۱۳۹۷). تأثیر حاکمیت شرکتی بر کیفیت گزارشگری مالی: رویکرد یکپارچه. *بررسی‌های حسابداری و حسابرسی*، ۲۵(۳)، ۴۳۳-۴۵۵.
- نیکومرام، هاشم؛ بادآور نهندی، یونس (۱۳۸۸). تبیین و ارائه الگویی برای تعیین و ارزیابی عوامل مؤثر بر انتخاب کیفیت گزارشگری مالی در ایران. *فراسوی مدیریت*، ۲(۸)، ۱۴۱-۱۸۷.
- هادیان، ابراهیم؛ هاشم پور، محمدرضا (۱۳۸۲). شناسایی چرخه‌های تجاری در اقتصاد ایران. *فصلنامه پژوهش‌های اقتصادی ایران*، ۵(۱۵)، ۹۳-۱۲۰.
- هوشمند، محمود؛ فلاحی، محمدعلی؛ سپیده، توکلی قوچانی (۱۳۸۷). تحلیل ادوار تجاری در اقتصاد ایران با استفاده از فیلتر هادریک پرسکات. *مجله دانش و توسعه*، ۱۵(۲۲)، ۲۹-۵۵.

References

- Abbasi nezhad, H., & Mohammadi, Sh. (2006). Analysis of Business Cycles in Iranbased on Wavelets Theory. *Journal of Economic Research*, 41(4), 1-20. (in Persian)
- Aifuwa, H., & Embele, K. (2019). Board Characteristics and Financial Reporting Quality. *Journal of International Financial Management & Accounting*, 5(1), 30-49.
- Akhgar, M.O., & Karami, A. (2014). Firm Characteristics and Financial Reporting Quality of Quoted Listed Companies in Tehran Stock Exchange. *Journal of Iranian Accounting Review*, 1(4), 1-22. (in Persian)
- Alsaeed, K. (2006). The Association between Firm-Specific Characteristics and Disclosure: the Case of Saudi Arabia. *Managerial Auditing Journal*, 21(5), 476-496.
- Byard, D., Li, Y., & Weintrop, J. (2006). Corporate governance and the quality of financial analysts' information. *Journal of Accounting and Public Policy*, 5(25), 609-625.
- Chen, L., Petkova, R. and Zhang, L. (2008). The expected value premium. *Journal of Financial Economics*, 87 (2), 269-280.

- Cohen, A. (2004). *Quality of Financial Reporting Choice Determinants and Consequences*. A Dissertation of Northwestern University.
- Didar, H., Mansourfar, G., & Zare, E. (2017). The impact of corporate governance quality on disclosure quality with emphasis on moderating role of product market competition in firms listed on the Tehran Stock Exchange. *Journal of Financial Accounting Research*, 9(31), 96–117. (in Persian)
- Frost, C. A., & Pownall, G. (1994). Accounting disclosure practices in the United States and United Kingdom. *Journal of Accounting Research*, 32(1), 75-98.
- Hadian, E., & Hashempour, M. (2003). Business cycles in Iran. *Quarterly Iranian Economic Research*, 5(15), 93-120. (in Persian)
- Hassas Yeganeh, Y., & Salimi, M.J. (2010). Developing a Model for Corporate Governance Rating in Iran. *Journal of Empirical Studies in Financial Accounting Quarterly*, 8(30), 1–35. (in Persian)
- Hassas Yeganeh, Y., & Taghizadeh, S. (2015). The effects of corporate governance mechanisms and financial variables on the financial restatement of the firms listed on the Tehran Stock Exchange. *Financial Research Journal*, 17(1), 39-58. (in Persian)
- Hossain, M., Perera, H.B. and Rahman, A.R. (1995). Voluntary Disclosure in Annual Reports of New Zealand Firms. *Journal of International Financial Management and Accounting*, 6 (1), 69-85.
- Houshmand, M., Fallahi, MA., & Tavakoli Ghouhani, S. (2008). BusinessCycles Analysis in Iran Economy: Using Hodrick – Prescott Filter. *Journal of knowledge and Development*, 15(22), 29–55. (in Persian)
- Khalifeh soltani, S.A., Esmaili, F. (2014). Business cycle and stability of bankruptcy prediction models. *Journal of Empirical Research in Accounting*, 4(13), 1–22. (in Persian)
- Khodayar Yeghaneh, S. (2014). *Investigating the Effect of Management Ability on the Financial Reporting Quality during Life Cycle, of the Companies Listed Companies in Tehran Stock Exchange*. M.A. of accounting Thesis, Urmia university (in Persian)
- Kiani, A., & Aghaei, MA. (2016).Evaluating the Effect of Financial Reporting Quality Measurement Proxies on Future Growth through Firms' Life Cycle Stages. *Journal of Applied Researches of Financial Reporting*, 5(9), 143–172. (in Persian)
- Leftwich, R.W., Watts, R.L. and Zimmerman, J.L. (1981). Voluntary Corpora Disclosure: The Case of Interim Reporting. *Journal of Accounting Research*, 19, 50-77.
- Mansourfar, G., Qaderi, B., & Daneshyar, F. (2017). Political Hypotheses (Political Costs) and Financial Reporting Quality: Empirical Evidence from Tehran Stock Exchange. *Journal of Empirical Studies in Financial Accounting Quarterly*, 14(53), 113–142. (in Persian)
- Mehrani, S., Kamyabi, Y., & Ghayour, F. (2017). Effects of Capital Market Cycle on Behavior of Prediction Patterns of Financial Distress. *Journal of Accounting knowledge*, 8(2), 35–62. (in Persian)

- Moradi, M. (2207). Evaluation of Relationship between Financial Leverage And Income smoothing In The Stock Exchange Of Tehran. *Financial Research Journal*, 9(24), 99-114. (in Persian)
- Nikbakht, M.R., Khanbeigi, M.A. (2018). The Impact of Corporate Governance on Financial Reporting Quality: Integrated Approach. *Journal of Accounting and Auditing Review*, 25(3), 433-455. (in Persian)
- Nikoomaram, H., Badavar Nahandi, Y. (2009). A Framework for identifying and assessing the factors affecting the quality of financial reporting in Iran. *Beyond Management*, 2(8), 141-187. (in Persian)
- Noravesh, I., Mehrani, S., Karami, G. (2017). *A Comprehensive Review of Auditing*. Tehran: Negah Danesh Press. (in Persian)
- Owusu-Ansah, S. (1998). The impact of corporate attributes on the extent of mandatory disclosure and reporting by listed companies in Zimbabwe. *The International Journal of Accounting*, 33(5), 605-629.
- Piotroski, J. (2003). Discretionary segment reporting decisions and the precision of investor beliefs. *Working Paper*, University of Chicago.
- Poor Heidary, Omid, & Ali Poor, Daryoush. (2011). The Investigation of the Association between Accounting Fundamentals and Business Cycle in Tehran Stock Exchange. *Journal of Financial Accounting Researches*, 3(2), 1-16. (in Persian)
- Saghafi, A., & Rezazadeh, J. (2003). Cultural Context of Conservatism and Secrecy in Accounting. *Journal of Empirical Studies in Financial Accounting Quarterly*, 1(1), 3-39. (in Persian)
- Sajadi, H., Zerae Nezhad, M., & Jafari, A. (2009). Nonfinancial characteristics affecting on the quality of financial reporting in the companies listed in Tehran Stock Exchange. *The Iranian Accounting and Auditing Review*, 16 (57), 51-68. (in Persian)
- Shehu, U.H. (2012). *Firm Characteristics and Financial Reporting Quality of Quoted Manufacturing Firms in Nijeria*. A Dissertation Submitted to the School of Postgraduate Studies, Ahmadu Bello University.
- Siangian, F., Siregar, S.V. and Rahadian, Y. (2013). *Corporate Governance, Reporting Quality, and Firm Value*. college of business, Minnesota State University, Mnkato, Minnesota, USA.
- Skinner, D.J. and Sloan, R.G. (2002). Earnings Surprises, Growth Expectations and Stock Returns or don't Let on Earnings Torpedo Sink your Portfolio. *Review of Accounting Studies*, 7, 289-312.
- Yanida, M., & Widyatama, A. (2019). Does Corporate Governance Incease Financial Reporting Quality? *International Conference on Tourism, Economics, Accounting, Management, and Social Science (TEAMS 19)*, At Bali.